

kan bereiken. De ruimte ontbreekt om ieder der medewerkers het zijne te geven, een bloote opsomming van titels zal den lezer allicht minder bekoren. Ook hier is dit het geval. Een zeventiental collegae, te zamen de keur der Deutsche medici-historici vormend, hebben prof. STICKER, door zijn werken over de geschiedenis der groote epidemieën ook in ons land bekend, in dezen feestbundel gehuldigd.

Wij kunnen ons van harte hierbij aansluiten. Ieder, die het werk van STICKER kent, zal moeten toegeven, dat zijn invloed verder reikt, dan den beperkten kring van vakgenooten, aan wier weetgierigheid met de reconstructie van het verleden onzer kunst in hoofdzaak is voldaan. Bij STICKER wordt de scherpzinnigheid van den speurder, die de half uitgewischte sporen der volksziekten tot in het verre verleden weet te volgen, aangevuld en verhoogd door zijn gaven als clinicus, zoodat in zijn hand de geschiedenis der volksziekten geen afzonderlijk hoofdstuk is gebleven, maar in een hogere eenheid, een volledige conceptie der epidemieën als grootsch en tragisch natuurverschijnsel in verleden en heden is opgenomen. Beginnend met een bespreking van het eerste Hippocratische aphorisme (*ars longa, vita brevis*), door RICHARD KOCH, doorloopen de verschillende bijdragen de geheele geschiedenis om met een beschrijving van de eerste cholera-epidemie in Oostenrijk door J. FISCHER te eindigen. Evenmin als andere feestbundels leent zich deze tot een systematische lezing, den meesten medewerkers is het echter gelukt in een kort bestek een beperkt onderwerp in aangenamen vorm te behandelen en daardoor dit huldeblijk een karakter te geven, dat niet alleen den jubilaris, maar ook zijn vrienden eert.

M. A. VAN ANDEL.

---

*Das Buch der grossen Chemiker*, Unter Mitwirkung namhafter Gelehrter herausgegeben van dr. GÜNTHER BUGGE, Band II. Von LIEBIG bis ARRHENIUS. Mit einer Bibliographie und 78 Abbildungen auf Tafeln und im Text. Verlag Chemie, G. m. b. H., Berlin (1931). Prijs geb. M. 32.—.

Dit boek van hetwelk het eerste deel reeds eerder besproken werd, geeft de levensgeschiedenissen van JUSTUS LIEBIG (1803—1873), FRIEDRICH WÖHLER (1800—1882), DUMAS (1800—1884), GRAHAM (1805—1869), BUNSEN (1811—1899), GERHARDT (1816—1856) en LAURENT (1807—1853), WURTZ (1817—1884), KOLBE (1818—1884), A. W. VON HOFMANN (1818—1892), PASTEUR (1822—1895), CANNIZARO (1826—1910), BERTHELOT (1827—1907), KEKULÉ (1829—1896), PETER GRIESS (1829—1888), LOTHAR MEYER (1830—1895), MENDELJEFF (1834—1907), RAMSAY (1852—1916), CROOKES (1832—1919), HEINRICH CARO (1834—1910), ADOLPH FRANK (1843—1916), ADOLF VON BAEYER (1835—1917), CLEMENS WINKLER (1838—1904), GEORG LUNGE (1839—1923), HEINRICH VON BRUNCK (1847—1911), VICTOR MEYER (1848—1897), VAN 'T HOFF (1852—1911), EMIL FISCHER (1852—1919), EHRLICH (1854—1915), ARRHENIUS (1859—1927).

Zooals men kan zien, zijn in hoofdzaak Duitsche geleerden in het boek genoemd en deze chauvinistische trek is het boek niet ten voordeel. Een voordeel is evenwel, dat de verschillende schrijvers behooren tot de allerbeste op hun gebied en zoo vond bijv. VAN 'T HOFF zijn biograaf in E. COHEN. In verband met de ontwikkeling der biochemie in de tweede helft der 19e eeuw is dit werk ook van belang voor ons artsen. Aan mannen als PASTEUR, EMIL FISCHER en EHRLICH dankt de geneeskunst haar schoonste triumphen.

Het hoofdstuk, dat RICHARD KOCH aan EHRLICH wijdt en dat uit geschiedkundig oogpunt tot de beste opstellen behoort, geeft een uitstekend overzicht van dezen zoo harmonisch aangelegden denker en werker. Hetzelfde mag gezegd worden van de biographie van PASTEUR, die eveneens bewerkt werd door KOCH.

Naast wetenschappelijke beschrijvingen bevat het werk tal van anecdotische bijzonderheden, die de vaak strakke lectuur onderbreken. Zoo was FISCHER te dom voor koopman, althans volgens zijn vader, en moest daarom gaan studeeren; VAN 'T HOFF zag er te slordig uit, men protesteerde tegen zijn ballotage voor de societeit te Breda, enz. Niettegenstaande de biographie hier hoofdzaak is, geeft toch het geheel een uitstekend beeld van de ontwikkeling van de Duitsche scheikunde in de 19e eeuw. Het boek is prachtig geïllustreerd, terwijl een uitvoerige en voorzoover ik beoordeelen kan tamelijk volledige bibliographie aan het werk is toegevoegd. BUGGE's boek is een getuigenis voor het feit, dat vooral de moderne scheikunde een der pijlers is, op welke de hedendaagsche maatschappij is opgebouwd.

F. M. G. DE FEYFER.

## GENEESKUNDIGE ARCHIVALIA.

### VERORDENING<sup>1)</sup> UIT HET JAAR 1399 VAN HET STADSBESTUUR TE SCHOONHOVEN BETREFFENDE DE LEPRABESTRIJDING EN EEN PUBLICATIE<sup>2)</sup> AAN DE BURGERIJ TOT STICHTING VAN EEN NIEUW LEPROZENHUIS.

Evenals de bestrijding der pest, was ook in vroeger tijden de bestrijding der lepra of melaatschheid een punt van groote zorg voor de overheid. Reeds in de Middeleeuwen was er in bijna elke stad een leprozenhuis z.g.n. leproserie, waarin de melaatschen werden opgenomen en de zieken op hun vierjaarlijkschen doortocht naar Haarlem, waarheen zij voor onderzoek moesten, gedurende 2—4 dagen konden gehuisvest worden. Dr. G. N. A. KETTING heeft in zijn proefschrift *Bijdrage tot de geschiedenis der lepra in Nederland* alles wat bekend was over de Nederlandsche leproserieën medegedeeld. Nu vond ik nog in ons archief een verordening betreffende de leprabestrijding uit het jaar 1399. De datum van deze verordening is ouder dan de data der verordeningen in het proefschrift van dr. KETTING, en is derhalve belangrijk, juist door zijn ouderdom. Ik laat de verordening hier volgen:

„Wi scepene ende rade der Stede van Schoenhoven doen cont allen luden dat wi bi goetdenken ende consente ons beliw een ordinancy gheraemt hebben van

1) Oud-Archief Schoonhoven, Inventaris. No. 1251.

2) Oud-Archief Schoonhoven, Inventaris. No. 1252.